

Ігнатюк Р. М., к.т.н., ст. викладач (Національний університет водного господарства та природокористування, м. Рівне),

Ігнатюк О. Ю., соціальний педагог (Навчально-виховний комплекс № 12, м. Рівне)

ПРОФЕСІЙНЕ СПРЯМУВАННЯ В СЕРЕДНІЙ ОСВІТІ ЯК ОСНОВА МАЙБУТНЬОГО ВИБОРУ ПРОФЕСІЇ

У статті проведений детальний аналіз впровадження та реалізації профільного навчання в середній освіті України і намічені основні підходи до об'єктивного прогнозування майбутнього контингенту студентів для вищої школи. Запропонована низка заходів щодо інтенсифікації професійного спрямування в середній освіті.

Ключові слова: професійне спрямування, освіта, середня школа, вища освіта, профільне навчання.

Вступ. У сучасному суспільстві вища освіта є одним із визначальних чинників динамічного соціально-економічного розвитку країни. На сьогоднішній день стає очевидним, що рівень життя кожної людини багато в чому визначається рівнем її освіти. Оскільки на даний час головними пріоритетами для України є інтеграція всіх галузей промисловості в європейське середовище, необхідним стало і реформування та реконструкція всіх освітніх інституцій. Нагально стоїть питання реформування та модернізації освітніх закладів середньої і вищої школи.

Аналіз літературних джерел. На даний час назріла нагальна проблема профільного навчання в галузі освіти України. Автори Н. Бібік, М. Бурда, С. Гончаренко, Т. Гордієнко, В. Кизенко, В. Мадзігон, Ю. Мальований у своїх роботах приділяють досить велику увагу теоретико-дидактичним засадам організації профільного навчання. С. Бондар, Л. Зламанюк, А. Сологуб, Н. Шиян працюють над психолого-педагогічними підходами, методами, формами та засобами навчання у профільних класах. Аналіз літературних джерел показав, що питання впровадження та ре-

лізації профільного навчання у середній школі загальноосвітніх навчальних закладів визначається низкою нормативно-правових документів.

Тому, **мета даної статті** полягає у визначенні майбутнього контингенту студентів для вищої школи та прогнозі найбільш оптимального підходу до впровадження комплексу заходів для інтенсифікації професійного спрямування в середній освіті.

Основна частина. Стан освіти будь-якої країни залежить від соціальних, політичних, економічних та інших чинників.

Слід зазначити важливість стабільності економічного та політичного становища як всередині країни, так і на міжнародній арені, що, в свою чергу, позитивно впливає на розвиток вищої школи та освіти в цілому [1].

На жаль, за роки незалежності України необхідність високоякісної освіти та ефективної науки не стали першочерговими державними пріоритетами. Як наслідок теперішній стан освітнянської і наукової галузей далекий від бажаного. За результатами ряду соціологічних опитувань 60% населення переконані в тому, що за роки незалежності погіршилась якість освіти та знизився загальнонаціональний рівень освіченості населення. І лише 18% висловлюють впевненість, що наша школа дає добрі знання [1].

Важливою складовою формування ефективного контингенту вищої школи є профільне навчання в середній освіті. Згідно концепції профільного навчання в старшій школі (Наказ МОН від 21.10.2013 № 1456), профільне навчання є одним із ключових напрямів модернізації та удосконалення системи освіти нашої держави, яке передбачає реальне та планомірне оновлення школи старшого ступеня й має найбільшою мірою враховувати інтереси, нахили і здібності, можливості кожного учня, у тому числі з особливими освітніми потребами, у контексті соціального та професійного самовизначення і відповідності вимогам сучасного ринку праці.

Такий підхід до організації освіти старшокласників не лише реалізує принцип особистісно орієнтованого навчання, а й дає змогу створити найоптимальніші умови для їхнього професійного самовизначення та подальшої самореалізації [2].

На думку автора [3], профіль навчання визначається з урахуванням інтересів та можливостей учнів, перспектив здобуття подальшої освіти і набуття професійних навичок учнівської молоді; кадрових, матеріально-технічних, інформаційних ресурсів школи; соціокультурної і виробничої інфраструктури району, регіону. Що стосується переліку напрямів профілізації, то у концепції вони не зазначаються.

До 2018 р. в Україні ще є чинними рекомендації щодо організації профільного навчання за старою концепцією, затвердженою рішенням колегії МОН України від 25.09.2003 р. № 10/2-2 (нова редакція, затверджена наказом МОН України від 11.09.2009 р. № 854т). Згідно з нею навчання здійснюється за такими напрямками профілізації: суспільно-гуманітарним, філологічним, природничо-математичним, технологічним, спортивним та художньо-естетичним. При цьому в межах кожного напрямку здійснюється розбиття на профілі (рис. 1) [3].

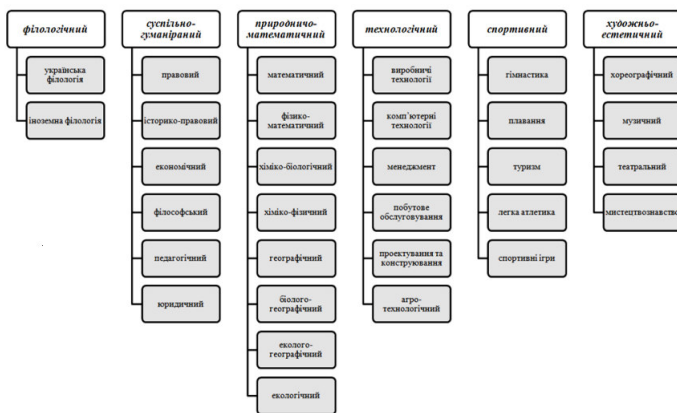

Рис. 1. Схема профільних напрямів та їх профілів [3]

Для комплексного аналізу проблеми профільного навчання, слід звернути увагу на статтю 6 «Закону про освіту», яка регламентує наступне:

- доступність для кожного громадянина усіх форм і типів

освітніх послуг, що надаються державою;

- рівність умов кожної людини для повної реалізації її здібностей, таланту, всебічного розвитку;
- гуманізм, демократизм, пріоритетність загальнолюдських духовних цінностей;
- органічний зв'язок із світовою та національною історією, культурою, традиціями;
- незалежність освіти від політичних партій, громадських і релігійних організацій (крім навчальних закладів, заснованих релігійними організаціями);
- науковий, а також світський характер освіти (крім навчальних закладів, заснованих релігійними організаціями);
- інтеграція з наукою і виробництвом;
- взаємозв'язок з освітою інших країн;
- гнучкість і прогностичність системи освіти;
- єдність і наступність системи освіти;
- безперервність і різноманітність освіти;
- поєднання державного управління і громадського самоврядування в освіті.

Безумовною вимогою до визначення майбутньої професії є якісно проведена професійна орієнтація.

Профорієнтаційна робота повинна здійснюватися на всіх вікових етапах, але саме період ранньої юності є найбільш чутливим для формування готовності учня до професійного самовизначення. Профорієнтаційна робота повинна служити одній меті – активізувати учня, сформувати у нього прагнення до самостійного вибору професії з урахуванням отриманих знань про себе, свої здібності і перспективи їх розвитку. В цьому йому повинні допомогти батьки, вчителі та соціальні педагоги.

Зважаючи на вищесказане, нами було проведено ряд заходів для виявлення професійної схильності на прикладі учнів старших класів НВК №12. Сьогодні розроблено досить багато різних методик, які дозволяють проаналізувати рівень професійних

схильностей майбутніх вступників.

Для вивчення професійних інтересів та нахилів може бути запропонована модифікована методика литовського психолога Л.А. Йовайши. Дана методика застосовується для оцінки схильностей до різних сфер професійної діяльності.

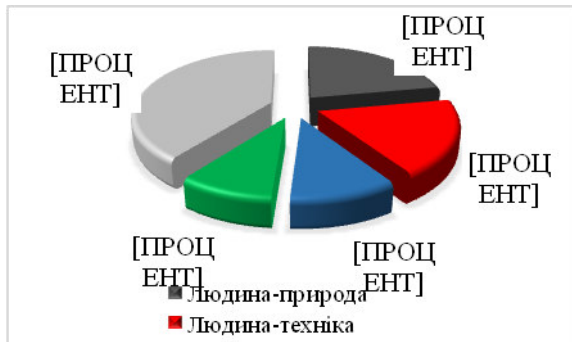

Рис. 2. Розподіл схильностей до різних сфер професійної діяльності серед учнів старших класів НВК №12

Правильно зроблений вибір професії приносить людині задоволення працею, забезпечує швидке професійне зростання, робить працю радісною та творчою. Одним із компонентів формули вибору професії є “хочу”, тобто інтереси, нахили, мотиви, наміри, та “можу” – це психічні якості, здібності, характерологічні риси, воля, темперамент тощо. Для їх визначення існує низка методик: диференційно-діагностичний опитувальник, професійно-діагностичний опитувальник та “карта інтересів”, після виконання яких, учень зможе зробити висновок про наявність і розвиток власних професійних інтересів і нахилів до певного типу діяльності та провідну мету праці.

Методика вивчення характерологічних рис особистості та методика вивчення професійно важливих рис характеру особистості – визначають риси характеру та доцільність вибору професії за рисами характеру.

Методика вивчення темпераменту визначає тип темперамен-

ту з метою вибору професії. Методика дослідження спеціальних здібностей та методика визначення загальних творчих здібностей визначають творчий потенціал особистості з найбажанішим варіантом професійного вибору. Методика дослідження вольової організації людини визначає індивідуальні особливості особистості у плані вибору професії. Тест Т. Голланда для визначення професійних типів особистості, виконавши який, учень дізнається, якому професійному середовищу та виду діяльності він може надати перевагу при виборі професії відповідно до визначеного типу особистості [4].

Психологічний супровід і забезпечення допрофільної підготовки – це одна з обов'язкових умов профілізації сучасної школи. Він включає в себе просвітницьку, діагностичну та корекційно-розвивальну роботу з учасниками навчально-виховного процесу з метою створення оптимальних умов для ефективного професійного самовизначення школярів.

Ефективне здійснення профорієнтації як науково-практичної системи підготовки особистості до вільного і свідомого професійного самовизначення, неможливе без виявлення, аналізу, оцінки та врахування інтересів особистості [4].

Висновки. Сучасним школярам дуже складно зробити власний професійний вибір, тому що кількість можливих виборів постійно змінюється, і подальші альтернативи професійної діяльності є дещо нечіткими.

Як показує практичний досвід, сучасна молодь є недостатньо підготовленою до нових вимог політичної та соціально-економічної ситуації. Як правило, більшість молодих людей не володіє інформацією про вимоги до особистості в тій чи іншій сфері діяльності, не враховує своєї відповідності щодо обраної професії, дуже часто не знає особливостей власної особистості, які або допоможуть, або стануть перешкодою у виборі майбутньої професії. Допрофільна підготовка спрямована на вирішення цих проблем, вироблення у старшокласників вміння до самоорганізації, тобто розвинути критичність, рефлексію, мотивування

ТОЩО.

1.Алексюк А. М. Педагогіка вищої освіти України. Історія. Теорія: [підр.] / А. М. Алексюк. – К. : Либідь, 1998. – 560 с. 2. Наказ МОН України № 1456 21 жовтня 2013 р. Про затвердження Концепції профільного навчання у старшій школі. 3. Мазур Н. П. Нова концепція профільного навчання у старшій школі та її вплив на підготовку майбутніх вчителів / Н. П. Мазур // УЦ ім. Б. Грінченка. – Освітологічний дискурс. – Київ, 2014. – Випуск № 1. (5). – С. 139 -147. 4. Оф сайт. Агенції регіонального розвитку «Волинський ресурсний центр». – Як вибрати професію [Електронний ресурс] :<http://kariera.in.ua/ua/dovidka/howto/test/>. 5. Марчук Р. М. Вища освіта, як основа євроінтеграції України / Р. М. Марчук, Р. М. Ігнатюк // Технології навчання. Науково-методичний збірник. Вип. 13. – Рівне, 2013. – С. 117-121.

Ihnatiuk R.M., Candidate of Engineering, Senior Lecturer
(National University of Water Management and Nature Resources Use, Rivne), **Ihnatiuk O. Y., Social Teacher** (Educational Complex № 12, Rivne)

PROFESSIONAL ORIENTATION IN SECONDARY EDUCATION AS A FOUNDATION FOR FUTURE CAREER CHOICES

The paper conducted a detailed analysis of implementation and would undoubtedly re-profile education in secondary education Ukraine and outlined the main approaches to objective of forecasting the future number of students for higher education. The proposed number of measures to intensify professional orientation in secondary education.

Keywords: professional orientation, education, high school, higher education, specialized education.